

Критерии за допустимост по

Под-продукт „Приоритетни политики за развитието на МСП и малки дружества със средна капитализация“ и
Под-продукт „Приоритетни политики за развитието на МСП и малки дружества със средна капитализация с високи нива на риск“

Критерии за допустимост в областта на зеления преход

По под-продуктите са допустими както МСП и малки дружества със средна капитализация, които отговарят на някои от алтернативно изброените Критерии за допустимост на крайните получатели, така и МСП и малки дружества със средна капитализация, които кандидатстват за финансиране на алтернативно изброените дейности, водещи към зелен преход на предприятията:

I. Критерии за допустимост на крайните получатели:

1. Основани на предмета на дейност на крайния получател:

Ако една или повече от дейностите по Раздел II. представлява съществена част¹ от дейността на **крайния получател**:

Такива са случаите, когато поне 90% от приходите на крайния получател през предходната финансова година или бъдещите приходи съгласно представен бизнес план се/ще се генерират от дейности, попадащи в обхвата на Раздел II.

При очаквани бъдещи приходи годишните финансови отчети на крайния получател за предходната финансова година трябва да показват, че поне 50% от приходите му са от дейностите по Раздел II. В този случай бизнес планът трябва да предвижда разумни предположения, че най-малко 90% от приходите на крайния получател ще бъдат дейности, попадащи в обхвата на Раздел II през текущата или през следващата финансова година.

Потвърждението на горното условие може да бъде подкрепено чрез:

Информацията, налична в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или въз основа на наличната счетоводна информация за последната приключила финансова година (вкл. годишен финансов отчет, годишен отчет за дейността, данъчна

¹ Съгласно раздел 2.2.1 от Известието на Комисията относно Насоките на ЕК за проследяване на целите за климата и околната среда по Програма InvestEU.

декларация, сметкоплан), ако е приложимо потвърдена от независим одитор или въз основа удостоверение, издадено от НСИ за кода на икономическа дейност.

По отношение на ангажимента за бъдещи приходи потвърждението се базира на бизнес-план.

2. Основани на външно потвърждение:

2.1. Крайният получател е бил одобрен за подкрепа или е получил награда или отличие в областта на смекчаване на изменението на климата², адаптиране към изменението на климата, преход към кръгова икономика, предотвратяване и контрол на замърсяването, опазване възстановяване на биологичното разнообразие и екосистемите и устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси.

Наградата/отличието или подкрепата следва да са предоставени в рамките на последните 3 години преди датата на одобрение на сделката от европейска институция, орган или агенция или от международна финансова институция или от национален орган или организация.

Крайните получатели, които са получили Удостоверение за качество за Зелена сделка от Европейския съвет за иновации³ също се считат за допустими по настоящия критерий.

Крайните получатели следва да използват ресурса по **допустимата сделка** за да поддържат или развиват дейностите си в същата област⁴.

Потвърждението на горното условие следва да се основава на:

- Документ, произхождащ от награждащата институция, посочващ най-малко: наградено лице и категория, в която се предоставя наградата; или
- Решение/договор, произхождащ от финансиращия субект, удостоверяващ предоставянето на финансирането и целта на финансирането; или
- Удостоверение за качество за Зелена сделка или
- Публикация на общодостъпна/официална интернет страница, на която горепосочената информация е видна.

Горните източници на информация следва да удостоверяват и периода на получаване на подкрепата/наградата/отличието.

² Вкл. енергийна ефективност, ВЕИ, намаляване на въглеродните емисии

³ EIC Green deal seal of excellence

⁴ Областта, в която е получена подкрепата, наградата или отличието: смекчаване на изменението на климата, адаптиране към изменението на климата, преход към кръгова икономика, предотвратяване и контрол на замърсяването, опазване възстановяване на биологичното разнообразие и екосистемите и устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси

2.2. Стандарти и етикетиране:

Крайният получател е преминал процес по сертифициране или етикетиране за получаване на:

а. Следните етикети:

- Енергийно етикетиране;
- Екомаркировка на ЕС;
- Етикетиране за биологично производство.

б. Валидна сертификация за следните стандарти: ISO 50001, ISO 50004, ISO 14001, EMAS.

В този случай целта на допустимата сделка следва да е обвързана със сертифицираната или етикетирана дейност.

Потвърждението на горното условие следва да се основава на:

- Проверка в публични регистри като: EPREL⁵, регистърът за Екомаркировка на ЕС към Министерството на околната среда и водите⁶, електрония регистър на лицата, които извършват дейност по производство, преработване, съхранение и търговия на земеделски продукти и храни, произведени по правилата на биологичното производство⁷; или
- Документ за присъдена екомаркировка от министъра на околната среда и водите или оправомощено от него лице или Сертификат, издаден от одобрена организация за контрол и сертификация на биологични продукти; или
- Сертификат за съответствие с изискванията на съответния стандарт или общодостъпна информация от интернетстраницата на сертифициращото лице.

2.3. Права по интелектуална собственост върху технология в областта на климата или околната среда.⁸

Правата по интелектуална собственост върху технология биха могли да бъдат (без да се ограничават до): патент, полезен модел, промишлен дизайн, регистрирана топология на интегрални схеми, авторски права върху компютърни програми/софтуер в областта на климата и околната среда.

Допустимата сделка може да финансира всяка дейност, водеща до прилагане на право по интелектуална собственост върху технология придобито/регистрирано през последните 3 години⁹ вътре в предприятието или спрямо трети лица (вкл. водеща до защита на продуктите

⁵ <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>

⁶ <https://www.moew.government.bg/bg/prevantivna-dejnost/ekomarkirovka-na-es/spisuk-produkti-s-ekomarkirovkata-na-es/>

⁷ <https://bioreg.mzh.government.bg>

⁸ Вкл. в областта на енергийната ефективност, намаляване на емисиите от парникови газове, ресурсна ефективност, възобновяеми енергийни източници и адаптиране към измененията на климата

⁹ Преди дата на одобрение на сделката

и процесите на предприятието, предоставяне на лицензия, кръстосана лицензия, spin off, съвместна дейност или изграждане на стратегическо сътрудничество с други организации).

Потвърждението на горното условие следва да се основава на:

- Документ, удостоверяващ правото по интелектуална собственост (свидетелство за регистрация или аналогичен документ) върху съответната технология в областта на климата и околната среда (вкл. чиста енергия и чисти технологии), издаден от Българското патентно ведомство, Служба на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO), Службата за патенти и търговски марки на САЩ (USPTO), Световната организация по интелектуалната собственост (WIPO) или аналогичен орган. По отношение на авторските права се допуска, удостоверяването с декларация;

или

- Чрез проверка/предоставяне на информация от регистри поддържани от горните органи, официални бюлетини или други официални интернет страници;

и

- Декларация от крайния получател относно целта на сделката.

В случай че финансирането по Сделката се предоставя с цел разработване на заявка, потвърждението се основава на описанието на проекта.

2.4. Крайният получател е постигнал резултати в областта на климата или околната среда:

а) През последните 5 години преди одобрение на сделката крайният получател е намалявал:

- емисиите от парникови газове на единица продукция или спрямо общите приходи с поне 20%; или
- потреблението на енергия (kWh) на единица продукция или спрямо общите приходи с поне 20%; или
- потреблението на вода на единица продукция или спрямо общите приходи с поне 20%; или
- емисиите фини прахови частици (PM10/PM2.5/NOx) във въздуха на единица продукция или спрямо общите приходи с поне 20%;

или

б) През последните 5 години крайният получател е замествал първичните суровини с минимум 20% вторични/рециклирани материали или вещества, производствени остатъци или странични продукти.

Потвърждението на горните условия следва да се основава на:

- техническа документация, вкл. техническа спецификация или лист с техническите данни на съответния продукт; или
- съществуващо етикетиране на съответния продукт в ЕС или сертификация за съответствие с международни или европейски продуктови или секторни стандарти или системи за управление на околната среда; или

- външно техническо удостоверяване, вкл. енергиен одит или удостоверение за енергийни спестявания; или
- решение, разрешително, регистрация или друг документ (когато такъв се изисква съгласно законодателството в околната среда), издаден от министъра на околната среда и водите, изпълнителния директор на Изпълнителна агенция околна среда, изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно регулиране, енергиен одитор, РИОСВ, басейнова дирекция или друг компетентен орган или организация съгласно Закона за опазване на околната среда, Закона за водите, Закона за чистотата на атмосферния въздух, Закона за управление на отпадъците, Закона за енергийната ефективност, Закона за енергията от възобновяемите източници или друго законодателство в областта на околната среда.

Потвърждението може да се извърши и чрез доклад за мониторинг или друг документ за проверка, мониторинг или верификация, изискващ се съгласно съответния регистрационен или разрешителен режим.

Потвърждението може да се извърши и чрез документ издаден от съответния доставчик на ВиК услуги.

II. Критерии за допустимост на сделките

	Критерии	Описание/Условия	Потвърждение на допустимостта¹⁰
1.	Енергийна ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове		
1.1.	Нови проекти за енергийна ефективност и намаляване на парниковите газове или мерки в съществуващи производствени или търговски сгради/помещения/съоръжения¹¹	<p>А)</p> <p>Мерки целящи достигане средно поне на 30% спестяване на енергия от първични енергоизточници или поне 30% намаление преките и непреки въглеродни емисии в сравнение със ситуацията преди прилагане на мярката, които неизчерпателно биха могли да бъдат една или комбинация от следните:</p> <p>Дейности, идентифицирани в обследване</p>	<p>Преценката се базира на</p> <p>А) Мерките за спестяване на енергия от първични енергоизточници и намаление преките и непреки въглеродни емисии</p> <ul style="list-style-type: none"> • Доклад (или съответно резюме) от обследване за енергийна ефективност/сертификат за енергийни характеристики на сгради; или

¹⁰ Финансовите посредници по тяхна преценка могат да използват и допълнителни източници за проверка на посочените обстоятелства.

¹¹ Включва и сгради за обществено обслужване По смисъла на чл.17, ал.6 от Наредба № РД-02-20-3 от 09.11.2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради, както и производствени сгради част от промишлени системи по смисъла на Закона за енергийната ефективност

		<p>за енергийна ефективност/ енергиен одит (в съответствие със стандарт EN 16247 или еквивалентно включва и вътрешен одит;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дейности в изпълнение на план за енергийна ефективност или при прилагане сертифицирана система за управление на енергията (ISO 14001, EMAS или еквивалентно); • Дейности, при които съответните доставчици или лица монтиращи оборудването могат да удостоверят/демонстрират съществено намаление на потреблението или на нетните емисии на парникови газове; <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиции, насочени към прекратяване на емисиите на парникови газове (по IPCC 2007: CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, PFCs, HFCs, CFCs and HCFCs), вкл. спиране на използването на изкопаеми горива. <p>или</p>	<p>документ от проверка за енергийна ефективност на отоплителни инсталации, инсталации за комбинирано отопление и вентилация и климатични инсталации в сгради; или доклад (или съответно резюме) от обследване за енергийна ефективност на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление; или външни или вътрешни одити, извършени в съответствие със стандарт EN 16247 (или еквивалентно); или</p> <ul style="list-style-type: none"> • Документ, удостоверяващ издаването на съответния сертификат или информация от интернет страницата на сертифициращата организация; и описание на съответните дейности или плана за енергийна ефективност, които ще бъдат изпълнени чрез допустимата сделка; <p>Или</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техническа документация (вкл. технически спецификации или технически характеристики) <p>или</p> <ul style="list-style-type: none"> • Външна техническа оценка/становище или становище по екологична оценка или решение за преценка на необходимостта от екологична оценка или оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) или комплексно разрешително или други решения, разрешителни, становища, лицензи или актове за регистрация, издадени от министъра на околната среда и водите,
--	--	---	---

		<p>Б) Обновяване на сграда, което съответства на изискванията за основен ремонт.¹² Обновяването на сградата следва да съответства на минималните изисквания за разход на енергия и енергийни характеристики на сградите, минималните технически изисквания към енергийните характеристики на сгради или части от тях и съответните изисквания за енергийна ефективност по Закона за енергийната ефективност и съответните наредби за прилагане на закона. или С) Подобряване на енергийните характеристики на сгради, секции в сграда или обособена част от сграда с поне един клас на енергопотребление (по смисъла на Закона за енергийната ефективност и Наредба № РД-02-20-3 от 09.11.2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради). Подобряването към по-висок клас следва да води до клас не по-нисък от клас В.</p> <p><i>Допустимите дейности могат да включват и строителни и монтажни работи на сгради и строителни съоръжения или подготовка за такива.</i></p>	<p>изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по околна среда, директор на Регионална инспекция по околната среда и водите или друг компетентен орган по Закона за опазване на околната среда.</p> <p>или</p> <p>В) Сертификат за енергийна ефективност на сграда.</p> <p>или</p> <p>С) Сертификат за енергийна ефективност на сграда.</p>
<p>1.2.</p>		<p>Дейности и инвестиции, описани в т. 1.1., А), които не покриват минималния праг от 30% посочен в същата точка, при условие, че: съответстват на законодателството в областта на енергийната</p>	<p><i>Изключението се прилага ако:</i> Крайният получател е удостоверил потенциалното спестяване на енергия от първични енергоизточници и намаление</p>

¹² По смисъла на чл. 2, пар. 10 от Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и Съвета относно енергийните характеристики на сградите, във връзка с раздел 7.2. от Делегиран Регламент (ЕС) 2021/2139 НА КОМИСИЯТА от 4 юни 2021

		<p>ефективност и крайният получател е доказал, че неговите дейности или помещения/съоръжения поради естеството си не биха могли да достигнат изискванията за минимално спестяване на енергия от първични енергоизточници или намаление преките и непреки въглеродни емисии (поради техническа неосъществимост) или не разполагат с технологична, функционална или икономически оправдана алтернатива за достигане на праговете или вече са с много ниско ниво на енергийна интензивност или въглеродни емисии или разполагат с обосновка, свързана със стойността и мащабите на проекта.</p>	<p>преките и непреки въглеродни емисии чрез документите по т.1.1., А). В допълнение условията по т. 1.2. могат да бъдат оценени въз основа на външно становище/оценка или официална информация от компетентен орган (вкл. Агенцията за устойчиво енергийно регулиране). В случаите на „Техническа неосъществимост“ или когато спестяването/намалението е технически или функционално неосъществимо следва да се докаже съответствие с дефиницията по пар. 41 от Допълнителната разпоредба на Наредба № РД-02-20-3 от 09.11.2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради; В случаите, когато със сделката не се достига минималното спестяване/намаление от 30%, финансовият посредник следва да докладва инвестициите по сделката с по-ниския коефициент за промяна в климата, съгласно т. 1.2 от Приложение 4 към Насоките на ЕК за проследяване на целите за климата и околната среда по Програма InvestEU¹³.</p>
1.3.	Строеж на нови енергийно ефективни частни, стопански или публични сгради	<p>При завършване на сградата, изградена в резултат на строителните дейности, същата следва да е с площ под 5 000 m², като потреблението на първична енергия, определящо енергийните характеристики на сградата, е поне с 10% под прага, определен за изискванията за сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия (СБННПЕ)</p>	<p>Сертификат за енергийните характеристики на сграда или резюме на доклад за обследване на енергийна ефективност на сграда или външна техническа оценка/становище.</p>
1.4.	Оборудване и мерки за обновяване, водещи до подобряване на енергийната ефективност	<p>Производство, както и покупка и/или монтаж и свързаните с тях професионални, научни и технически дейности, сред които попадат и следните:</p>	<p>Преценката се базира на:</p> <ul style="list-style-type: none"> Техническа документация (вкл. технически спецификации или технически характеристики или лист с

¹³ https://investeu.europa.eu/system/files/2022-06/InvestEU%20C%26E%20T%20C_2021_3316_Main%20%26%20Annexes_EN.pdf

		<p>1.4.1. Мерки за подобряване на енергийната ефективност на предприятията¹⁴:</p> <p>а. изолация, напр. чрез: външни стени, покриви, зелени покриви и фасади, тавански помещения, мазета, приземни етажи с ниска топлопроводимост, външни облицовки и покривни системи с коефициент на топлопреминаване (U), по-нисък или равен на 0,3 W/(m²K). Енергийно ефективни прозорци (с коефициент на топлопреминаване (U), по-нисък или равен на 1 W/(m²K). Включва също и добавяне на изолация към съществуващи компоненти от външните ограждащи елементи на сградата като външни стени (включително зелени фасади), покриви (включително зелени покриви), тавански помещения, мазета и приземни етажи (в това число мерки за осигуряване на уплътняването срещу проникване на външен въздух, мерки за намаляване на последиците от топлинни мостове и скелета) и продукти за закрепване на изолация към външните ограждащи елементи на сградата (включващи елементи за механично фиксиране и лепила);</p> <p>б. замяна на външни врати с нови енергийно ефективни врати, в съответствие с изискванията на законодателството в областта на енергийната ефективност вкл. Наредба № РД-02-20-3 от 09.11.2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради;</p> <p>в. системи за отопление, вентилация и климатизация (ОВК) и системи за нагряване на вода, попадащи в най-високите два класа на енергийна ефективност, в които има продукти, или в по-висок клас в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369 на Европейския парламент и на Съвета и делегираните актове, приети въз основа на посочения регламент;</p> <p>г. високо ефективни светлинни източници, оценени в най-високите два класа на енергийна ефективност, в</p>	<p>техническите данни на продукт), удостоверяващи техническите параметри (напр. коефициент на топлопреминаване (U)) по съответната мярка;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Описание на инвестицията • Доказателства за енергийното етикетиране на съответния продукт (ако е приложимо) • В случаите по т. 1.4.2 преценката може да се основава на кода на основна икономическа дейност на предприятието, посочен в ТРЮЛНЦ, годишния отчет за дейността, годишната данъчна декларация, годишния финансов отчет или удостоверение от НСИ
--	--	--	---

¹⁴ Разходите могат да включват всякакви материали, извеждането от експлоатация, разходите за монтаж, всички разходи за проектиране/техническа поддръжка (инженеринг, енергийни симулации, енергийни одити и т.н.) и всички спомагателни разходи, необходими за завършване на строителните работи (премахване на стар материал, механични закрепвания, довършителни работи, управление на проекти, въвеждане в експлоатация и т.н.).

		<p>които има продукти, или към по-високи класове съгласно предвиденото в делегирания акт в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369;</p> <p>д. замяна на неефективни котли или печки/печки с по-високо ефективни кондензни котли (ако не са базирани на твърди горива);</p> <p>е. зонов термостати и устройства за интелигентен контрол на основния електрически или топлинен товар за сгради, както и оборудване с датчици, напр. за движение и дневна светлина;</p> <p>ж. регулатори за осветителни системи с датчици за присъствие и дневна светлина;</p> <p>з. термопомпи, отговарящи на следните технически критерии за проверка:</p> <p>(i) праг на хладилния агент: потенциалът за глобално затопляне не превишава 675;</p> <p>(ii) изпълняват се изискванията за енергийна ефективност, установени в регламентите за изпълнение съгласно Директива 2009/125/ЕО;</p> <p>и. сградни системи за енергийно управление (ССЕУ) и системи за енергийно управление (СЕУ), вкл. хардуер, измервателни уреди или допълнителни измервателни уреди, комуникационни системи и софтуер/програмиране, необходими за надзора на техническите системи на сградата и за наблюдението и подобряването на потреблението на енергия от сградите;</p> <p>й. фасадни и покривни елементи с функция за слънчево засенчване или за регулиране в зависимост от слънцегреенето, включително такива, които поддържат отглеждането на растителност;</p> <p>к. изделия за отчитане на топлинна енергия и термостатични регулатори;</p> <p>л. енергийноефективни сградни системи за автоматизация и управление (контрол) за стопански сгради, съгласно дефинициите по стандарт EN 15232/ EN ISO 52120;</p> <p>м. изделия за умно наблюдение и регулиране на отоплителната система, както и оборудване с датчици.</p>	
--	--	---	--

		<p>Алтернативно мерките по-горе, като напр. тези по точки „а“, „б“ и „в“, могат да бъдат допустими дори и когато не достигат праговете, посочени по-горе, но при условие, че съответстват на минималните изисквания, уредени за съответните системи или съставни части в приложимото национално законодателство¹⁵ въвеждащо условията на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите, както и изискванията за екодизайн на Директива 2009/125/ЕО.</p> <p>1.4.2. Производство и/или монтаж (на продуктите подолу или съответно на техни съставни части) и свързаните с тях професионални, научни и технически дейности¹⁶</p> <p>а. продукти, системи и техните съставни части по т. 1.4.1, точки от „г“ до „м“;</p> <p>б. прозорци (с коефициент на топлопреминаване (U), по-нисък или равен на 1 W/(m²K);</p> <p>в. врати с коефициент на топлопреминаване (U), по-нисък или равен на 1,2 W/m²K;</p> <p>г. системи за външни стени с коефициент на топлопреминаване (U), по-нисък или равен на 0,5 W/m²K;</p> <p>д. покривни системи с коефициент на топлопреминаване (U), по-нисък или равен на 0,3 W/(m²K);</p> <p>е. изолационни материали с коефициент на топлопроводност (лямбда), по-нисък или равен на 0,06 W/mK;</p> <p>ж. домакински уреди¹⁷ (напр. перални, машина за миене на съдове и др.) в най-високите два класа на енергийна ефективност, в които има продукти, или в</p>	
--	--	---	--

¹⁵ Закон за енергийната ефективност, Наредба № РД-02-20-3 от 09.11.2022 г. за техническите изисквания към енергийните характеристики на сгради или други Наредби конкретизиращи изискванията на ЗЕЕ

¹⁶ Вкл. поддръжка и ремонт

¹⁷ Не включва монтаж

		<p>по-висок клас в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369 на Европейския парламент и на Съвета и делегираните актове, приети въз основа на посочения регламент;</p> <p>з. системи за отопление на помещения и за топла вода, попадащи в най-високите два класа на енергийна ефективност, в които има продукти, или в по-висок клас в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369 на Европейския парламент и на Съвета и делегираните актове, приети въз основа на посочения регламент;</p> <p>и. системи за охлаждане и вентилация, оценени в най-високите два класа на енергийна ефективност, в които има продукти, или в по-висок клас в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369 на Европейския парламент и на Съвета и делегираните актове, приети по силата на посочения регламент;</p> <p>й. станции за зареждане за електрически превозни средства;</p> <p>к. интелигентни уреди за отчитане на потреблението на газ, топлинна енергия, охладителна енергия и електроенергия;</p> <p>л. топлообменници и подстанции за районно топлоснабдяване, ако са част от система, отговаряща на определението за ефективни районни отоплителни и охладителни системи от член 2, точка 41 от Директива 2012/27/ЕС;</p> <p>Разделът също така включва инсталиране на индивидуални мерки като изолация, подмяна на прозорци и врати, ОВК (HVAC), подмяна на неефективни котли или печки също могат да бъдат допустими, ако отговарят на минималните изисквания, определени за отделни компоненти и системи в приложимите национални разпоредби, транспониращи Директивата за енергийните характеристики на сградите (EPBD) и отговарящи на изискванията за екодизайн на Директива 2009/125/ЕО.</p>	
<p>1.5.</p>	<p>Енергийна ефективност на предприятията</p>	<p>Инвестиции, чиято основна цел е изпълнение на препоръките на и постигане на потенциални</p>	<p>Преценката се основава на обследване за енергийна ефективност на предприятието или на промишлените му системи, извършено по реда на Закона за енергийната</p>

		<p>спестявания на енергия или намаления на емисиите на парникови газове, изчислени въз основа на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обследване за енергийна ефективност на предприятие/промишлени системи по смисъла на ЗЕЕ или • в резултат от прилагане на система за управление на енергията или на околната среда, подлежаща на сертифициране от независим орган за съответствие с европейски или международни стандарти, при условие че посочената система за управление отговаря на минималните изисквания за енергийни обследвания, определени в ЗЕЕ <p>Примери за такива инвестиции са:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ново/обновено офис осветление o Търговско и промишлено хладилно оборудване o Енергоефективни офис уреди/оборудване o Ефективни превозни средства o Възстановяване на отпадна топлина o Ефективни системи за съгъстен въздух o Ефективни електродвигатели/задвижвания с променлива скорост o Ефективни помпени системи o Ефективна вентилационна система o Всяка друга замяна на съществуваща технология, оборудване, машини, препоръчана в енергийния одит 	<p>ефективност (ЗЕЕ) или съответно на външен одит съответстващ на съответните европейски или международни стандарти. Одитът следва да е извършен в последните 36 месеца преди датата на одобрение на сделката.</p> <p>Крайните получатели следва да декларират, че ще изпълнят мерки, предписани в обследването/одита, които водят до поне 50% от потенциалните енергийни спестявания заложи в одита.</p>
<p>1.6.</p>	<p>Мерки на получатели и доставчици на енергийно ефективни услуги</p>	<p>Допустими са разходите на получателите и доставчиците на следните професионални услуги, свързани с мерки за повишаване на получатели и доставчици на енергийната ефективност и намаляване на въглеродните емисии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • технически консултации (консултации в областта на електроенергията, симулации на енергийни модели, управление на проекти, изготвяне на договори за енергоспестяване с гарантиран резултат, специализирани обучения, архитектурни, инженерни и проектантски услуги и др.); 	<p>Преценката се основава на документи, удостоверяващи предоставянето на услугите (вкл. договори, оферти, публични регистри или документи удостоверяващи основната икономическа дейност на доставчиците на услуги) и на описанието на съответната мярка в заявлението за допустима сделка.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • акредитирани енергийни одити и оценки на характеристиките на сгради; • услуги за енергийно управление; • договори за спестяване на енергия с гарантиран резултат; • енергийни услуги на дружества за предоставяне на енергийни услуги (ЕСКО); • свързани със системи за енергийно управление (EN ISO 50001); • свързани със системи за управление на околната среда (EN ISO 14000), 	
<p>1.7.</p>	<p>Мерки за енергийна ефективност и намаляване на въглеродните емисии, свързани с информационни и комуникационни технологии</p>	<p>1) Центрове за данни¹⁸: Съхранение, боравене, управление, движение, контрол, показване, смяна, обмен, предаване или приемане на различни данни чрез центрове за данни, включително периферни изчисления (edge computing). В следните случаи: А) Центъра за данни съответства на изискванията на Европейския кодекс относно енергийната ефективност в центровете за данни¹⁹ Б) Обработка на данни, хостинг и подобни дейности, които отговарят на следните условия: а. При осъществяване на дейността са изпълнени всички приложими практики, изброени като очаквани практики в най-новата версия на Европейския кодекс относно енергийната ефективност в центровете за данни или в документа CEN-CENELEC CLC TR50600-99-1 Data centre facilities and infrastructures, Part 99-1: Recommended practices for energy management (Съоръжения</p>	<p>Преценката се основава на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • техническа документация, вкл. технически спецификации, технически характеристики или лист с техническите данни на продукт, удостоверяващи техническите параметри или • на независима оценка от трета страна, вкл. енергиен одит

¹⁸ центровете за данни включват следните елементи: оборудване и услуги за ИКТ; инсталации за охлаждане; електрическо оборудване за центровете за данни; електроразпределително оборудване за центровете за данни; сгради на центровете за данни; системи за наблюдение

¹⁹ Съобразно версията, публикувана на интернет адрес: <https://e3p.jrc.ec.europa.eu/communities/data-centres-code-conduct>, преходният период от всяка нова версия е шест месеца

		<p>и инфраструктура в центровете за данни. Препоръчителни практики за енергийно управление).</p> <p>Изпълнението на тези практики се удостоверява от независимо трето лице и се одитира най-малко на всеки три години.</p> <p>Б. Когато дадена очаквана практика не се смята за необходима поради ограничения, свързани с планирането, физически, логистични и други ограничения, се предоставя обяснение защо очакваната практика не е приложима или изпълнима. Като преки заместители може да бъдат определени алтернативни най-добри практики от Кодекса на ЕС относно енергийната ефективност на центровете за електронно обработване на данни или други равностойни източници, ако те водят до подобни икономии на енергия.</p> <p>В. Потенциалът за глобално затопляне (ПГЗ) на хладилните агенти, използвани в охладителната система на центъра за данни, не надвишава 675.</p> <p>2) Основани на данни решения</p> <p>а. ИКТ решения, които се използват предимно за предоставяне на данни и анализи, спомагащи за намаляване на емисиите на парникови газове или намаление на потребяваната енергия, вкл. интелигентни технологии (вкл. интернет на нещата, изкуствен интелект) за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Автоматизация за интелигентни мрежи; • Гъвкаво разпределение на енергия; • Интелигентни измервателни системи • Софтуерен пакет за работа на интелигентна мрежа в реално време; <p>б. ИКТ решения, предоставящи възможност за намаляване на въглеродните емисии или на потребяваната енергия с поне 30%, като напр.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Енергийно ефективни платформи за данни или потоци от данни; 	
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Енергийно ефективни суперкомпютри, изкуствен интелект и блокчейн алгоритми; • Цифровизация на декарбонизирани мрежи; • Енергийни решения чрез големи информационни масиви (Big Data); • Полупроводници. <p>Емисиите на парникови газове за целия жизнен цикъл и нетните емисии се изчисляват въз основа на Препоръка 2013/179/ЕС или вместо това въз основа на ETSI ES 203 199, стандарт ISO 14067:2018 или ISO 14064-2:2019</p>	
<p>1.8.</p>	<p>Производство на нисковъглеродни технологии в областта на транспорта</p>	<p>Подкрепа за производство, ремонт, поддръжка, модернизиране, промяна на предназначението (преустройство) и усъвършенстване на следните видове превозни средства/технологии и основни компоненти за тях:</p> <p>а. средства за превоз на пътници²⁰, ако преките емисии на отработил CO₂ на превозното средство са нулеви (вкл. базирани на водород, горивни клетки или електричество);</p> <p>б. средства за лична мобилност, задвижвани от физическата дейност на потребителя, от мотор с нулеви емисии или от комбинация от мотор с нулеви емисии и физическа дейност;</p> <p>в. превозни средства от категории M1 и N1, класифицирани като леки (лекотоварни) превозни средства²¹ с:</p> <p>i) до 31 декември 2025 г.: специфични емисии на CO₂²², под 50 g CO₂/km (леки превозни средства с ниски и нулеви емисии);</p> <p>ii) от 1 януари 2026 г.: специфични емисии на CO₂²³, които са нулеви</p>	<p>Потвърждението относно допустимостта се базира на сертификат за съответствие или сертификат за одобрение или инструкциите за употреба на моторното превозно средство (напр. наръчника за собственика, ръководството за експлоатация) от които да са видни вида превозно средство и съответните емисии.</p>

²⁰ Вкл. категория M2 и M3 По смисъла на чл. 4(1), т. „(а)“ и „(б)“ от Регламент (ЕС) 2018/858

²¹ По смисъла на чл. 4(1), т. „(а)“ и „(б)“ от Регламент (ЕС) 2018/858

²² съгласно член 3, параграф 1, буква з) от Регламент (ЕС) 2019/631 на Европейския парламент и на Съвета

		<p>Включват и превозни средства базирани на водород, горивни клетки или електричество.</p> <p>г. превозни средства от категория L²³ с емисии на отработил CO₂ равни на 0 g CO₂e/km²⁴;</p> <p>д. превозни средства от категории N2 и N3 и превозни средства от категория N1, класифицирани като тежкотоварни превозни средства, които не са предназначени за транспорт на изкопаеми горива, с технически допустима максимална маса с товар до 7,5 тона, които са „тежкотоварни превозни средства с нулеви емисии“ съгласно определението по член 3, точка 11 от Регламент (ЕС) 2019/1242 на Европейския парламент и на Съвета; е. превозни средства от категории N2 и N3, които не са предназначени за транспорт на изкопаеми горива, с технически допустима максимална маса с товар над 7,5 тона, които са „тежкотоварни превозни средства с нулеви емисии“ съгласно определението по член 3, точка 11 от Регламент (ЕС) 2019/1242, или „тежкотоварни превозни средства с ниски емисии“ съгласно определението по член 3, точка 12 от посочения регламент;</p>	
1.9	Научна и развойна дейност, иновации	<p>Научни изследвания, приложни изследвания и експериментално развитие на решения, процеси, технологии, бизнес модели и продукти, предназначени за намаляване, избягване или премахване на емисиите на парникови газове и/или за подобряване на енергийната ефективност</p>	<p>Преценката се базира на техническа документация описваща/обосноваваща целта на научноизследователските и/или иновационни дейности.</p>
2.	Възобновяема енергия	<p>Посоченият раздел неизчерпателно включва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изграждане и експлоатация на съоръжения за ВЕ; • производство на възобновяема енергия, вкл. за собствено потребление • закупуване, пренос, разпределение и съхранение на възобновяема енергия, вкл.: 	<p>Преценката се базира на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техническа документация, вкл. технически спецификации, технически характеристики или лист с техническите данни на продукт, (проекти на) договори, оферти, инвестиционни планове,

²³ По смисъла на чл. 4 от Регламент (ЕС) 168/2013

²⁴ изчислени в съответствие с процедурата за изпитване на емисии, определена в Регламент (ЕС) № 168/2013 на Европейския парламент и на Съвета вкл. чл. 24 и Приложение V към Регламент (ЕС) 168/2013 г

		<ul style="list-style-type: none"> - изграждане и експлоатация на пряка връзка или разширяване на съществуваща пряка връзка; - създаване на условия за развитие и интегриране на възобновяеми енергийни източници; - оборудване за пренасяне на информация до потребителите, което им позволява да променят своето потребление от разстояние; - оборудване, позволяващо обмен на възобновяема енергия между потребителите; - други видове интелигентни енергийни системи и интелигентни мрежи; - решения за съхранение на възобновяема енергия. <ul style="list-style-type: none"> • монтиране, поддръжка и ремонт на системи, технологии и компоненти за възобновяема енергия; • генериране/производство и използване на енергия за отопление, охлаждане и електричество от възобновяеми източници; • производство и доставка на технологии, системи, оборудване, продукти, машини и компоненти за възобновяема енергия; • обучителни дейности, вкл. с оглед съответствие с Приложение IV на Директива (ЕС) 2018/2001; • техническа помощ и технически услуги, напр. проектантски услуги подпомагащи разработването на проекти за възобновяема енергия, услуги за енергийно управление; договори за спестяване на енергия с гарантиран резултат. <p>Допустимите видове възобновяема енергия и съответните технологии са посочени по-долу:</p>	<p>информация предоставени от доставчици или извършващи монтирането предприятия или</p> <ul style="list-style-type: none"> - на независима оценка от трета страна, вкл. енергиен одити или - описание и обосновка на проекта и/или бизнес план - ако е приложимо официална информация/потвърждение от Агенцията за устойчиво енергийно развитие, Комисията за енергийно и водно регулиране или от съответния оператор на електропреносна или електро разпределителна мрежа - в случаите на геотермални централи – техническа документация, потвърждаваща, че емисиите за целия им жизнен цикъл са под 100 CO₂e/kWh;
<p>2.1.</p>	<p>Слънчева енергия а) Енергия, генерирана чрез слънчеви фотоволтаични панели (PV), б) Енергия, генерирана чрез технология за концентрирана слънчева енергия (CSP), в) Енергия за отопление/охлаждане чрез технология за слънчево термално нагряване,</p>	<p>Примерни за допустими проекти/инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слънчеви фотоволтаични системи, вкл. соларни панели; инвертори; монтажни конструкции; соларни батерии и акумулатори за слънчеви системи; окабеляване; комбинирани кутии; разединители; прекъсвачи, електромери и друго спомагателно техническо оборудване - Слънчеви термални системи, вкл. термални соларни панели, турбини, въздушни слънчеви 	

	<p>г) Комбинирано производство на енергия за отопление/охлаждане и електроенергия от слънчева енергия.</p>	<p>колектори, и друго спомагателно техническо оборудване</p> <ul style="list-style-type: none"> - Акумулиращи уреди за топлинна или електрическа енергия и спомагателно техническо оборудване - Слънчеви термални системи за отопление (на помещения и вода), компоненти и спомагателно техническо оборудване; - Слънчеви термални системи за охлаждане, компоненти и спомагателно техническо оборудване; - Системи от топлообменници/системи за възстановяване на топлината, компоненти и спомагателно техническо оборудване. 	
2.2.	<p>Вятърна енергия Проекти, свързани с електроенергия от вятърна енергия.</p>	<p>Примерни за допустими проекти/инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вятърни турбини, компоненти и спомагателно техническо оборудване²⁵; • Системи от топлообменници/системи за възстановяване на топлината, компоненти и спомагателно техническо оборудване; 	
2.3.	<p>Морска енергия²⁶ Проекти, свързани с електроенергия генерирана чрез технологии за океанска/морска енергия.</p>	<p>Примерни за допустими проекти/инвестиции: Приливни турбини, турбини за вълни компоненти и спомагателно техническо оборудване²⁷</p>	
2.4.	<p>Геотермална енергия Проекти, свързани с електричество и/или отопление/охлаждане, чрез геотермална енергия.</p>	<p>1) Задължителни критерии: Емисиите на парникови газове за целия жизнен цикъл при производството на електроенергия от геотермална енергия са под 100 g CO₂e/kWh. Икономии на емисии на парникови газове за целия</p>	

²⁵ Оборудването може да включва спомагателни компоненти, като: токоизправители, трансформатори, инвертори, електромери, батерии, разходи за монтаж и разходи за свързване към мрежата;

²⁶ Океанска по смисъла на ДЕЛЕГИРАН РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/2139 НА КОМИСИЯТА

²⁷ Оборудването може да включва спомагателни компоненти, като: токоизправители, трансформатори, инвертори, електромери, батерии, разходи за монтаж и разходи за свързване към мрежата;

		<p>жизнен цикъл се изчисляват въз основа на Препоръка на Комисията 2013/179/ЕС или като вместо нея се използват стандарт ISO 14067:2018 или ISO 14064-1:2018. Количествено определените емисии на парникови газове за целия жизнен цикъл се проверяват от независима трета страна</p> <p>2) Примери за допустими проекти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сондажни геотермални системи (shallow geothermal systems) - Геотермални термо/помпи; - Геотермални централи, работещи с емисии за целия им жизнен цикъл под 100 CO₂e/kWh; - Спомагателни компоненти (с изключение на инвестиции за тяхното производство) като: токоизправители, трансформатори, инвертори, електромери, батерии, разходи за монтаж и разходи за свързване към мрежата. 	
<p>2.5</p>	<p>Водна енергия Проекти, свързани с електроенергия от водна енергия.</p>	<p>1) Задължителни критерии:</p> <p>Подкрепяната дейност попада в поне един от следните критерии:</p> <p>(а) съоръжението за производство на електроенергия е руслова електроцентрала (на течащи води) и няма изкуствен резервоар; или</p> <p>(б) плътността на мощността на съоръжението за производство на електроенергия е над 5 W/m²; или</p> <p>(в) емисиите на парникови газове за целия жизнен цикъл при производството на електроенергия от водна енергия са под 100 g CO₂e/kWh. Емисиите на парникови газове за целия жизнен цикъл се изчисляват въз основа на Препоръка 2013/179/ЕС или като вместо нея се използва стандарт ISO 14067:2018, ISO 14064-1:2018 или инструментът G-res²⁸. Количествено определените емисии на</p>	

²⁸ Обществено достъпен инструмент в интернет (в режим в линия), разработен от Международното сдружение за водноелектрическа енергия в сътрудничество с проектния екип на UNESCO, занимаващ се със световните промени в околната среда (версия от 4.6.2021 г.: <https://www.hydropower.org/gres>).

		<p>парникови газове за целия жизнен цикъл се проверяват от независима трета страна.</p> <p>2) Примери за допустими проекти: турбини, помпи, съоръжения за съхранение, спомагателни компоненти.</p>	
<p>2.6</p>	<p>Биоенергия Енергия генерирана изключително от биомаса²⁹, биогаз³⁰ или течни горива³¹ от биомаса.</p>	<p>1) Задължителни критерии: А) При проекти за електроенергия. 1. При използване при дейността на селскостопанска биомаса, същата отговаря на критериите, определени в член 29, параграфи 2—5 от Директива (ЕС) 2018/2001, свързани със суровини, произхождащи от терени с голямо значение за биологичното разнообразие, с високи въглеродни запаси или които са били торфище през януари 2008. 2. При използване при дейността на горска биомаса същата отговаря на критериите, определени в член 29, параграфи 6 и 7 от Директива (ЕС) 2018/2001 във връзка с минимизиране на риска от използване на горскостопанска биомаса получена вследствие на неустойчиви производство, земеползване, промени в земеползването и горско стопанство; 3. Намаляването на емисиите на парникови газове от използването на биомаса е поне 80 % въз основа на методиката за изчисление на намалението на парникови газове и съответната сравнителна стойност за изкопаемо гориво, както е определено в приложение VI към Директива (ЕС) 2018/2001; 4. При инсталации, базирани на анаеробно разграждане на органичен материал производството на ферментационния продукт отговаря на критериите по раздел 5.6 и критерии 1 и 2 от раздел 5.7 от</p>	

²⁹ означава биоразградимата част на продукти, отпадъци и остатъци от биологичен произход от селското стопанство (включително растителни и животински вещества), от горското стопанство и свързаните с тях промишлености, включително рибното стопанство и аквакултурите, както и биоразградимата фракция на отпадъци, включително на промишлени и битови отпадъци от биологичен произход;

³⁰ означава газообразни горива, произведени от биомаса;

³¹ означава течни горива за енергийни цели различни от транспортните цели, включително за електрическа енергия за отопление и охлаждане, произведени от биомаса;

		<p>Приложение I към Делегиран Регламент (ЕС) 2022/1214 на Комисията, както следва:</p> <p>а. Въведен е план за наблюдение и действие при извънредни ситуации за цел минимизиране на течовете на метан в съоръжението.</p> <p>б. Произведеният биогаз се използва пряко за производство на електроенергия или топлинна енергия, или се подобрява до биометан за инжектиране в мрежата за природен газ, или се използва като гориво за превозни средства, или като изходна суровина в химическата промишленост.</p> <p>5. Точки 1, 2 и 3 не се прилагат за инсталации за генериране на електроенергия с обща номинална входяща топлинна мощност под 2 MW, работещи с газообразни горива от биомаса.</p> <p>6. При инсталации за производство на електроенергия с обща номинална топлинна мощност от 50 MW до 100 MW, при дейността се прилага технология за високоефективно комбинирано производство на енергия³², като за инсталациите, произвеждащи само електрическа енергия – се спазва равнището на енергийна ефективност, свързано с интервалите съгласно най-добрите налични техники (НДНТ-СЕН (ВAT-AEL)), определени в най-новите относими заключения за НДНТ (ВAT), в т.ч. заключенията за НДНТ (ВAT) за големите горивни инсталации;</p> <p>7. При инсталации за производство на електроенергия с обща номинална входяща топлинна мощност над 100 MW, дейността отговаря на един от следните критерии:</p> <p>а) достигат електрически к.п.д. от поне 36%;</p> <p>б) прилага се технология за високоефективно комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия (КПТЕЕ (СНР)) съгласно Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³³;</p>	
--	--	---	--

³² По смисъла на чл. 2 (34) от Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета

³³ Вкл. Приложение II към Директива 2012/27/ЕС

		<p>в) използва се технология за улавяне и съхранение на въглерод. Когато CO₂, който би бил емитиран при процеса на производство на електроенергия, се улавя с цел подземно съхранение, CO₂ се транспортира и се съхранява в подземни инсталации съгласно техническите критерии за проверка, свързани с:</p> <p>а. избягване на изтичане на CO₂, надхвърлящо 0,5 % от масата на транспортирания CO₂ (от улавяне до инжектиране);</p> <p>б. доставяне до място на трайно съхранение, съответстващо на условията по т. „г“-„е“;</p> <p>в. прилагане на системи за откриване на течове и план за мониторинг;</p> <p>г. установяване дали геоложките формации са годни за използване като място за съхранение на CO₂ чрез характеризиране и оценяване на потенциалния комплекс за съхранение и на заобикалящия район или проучване по смисъла на член 3, точка 8 от Директива 2009/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета;</p> <p>д. в местата за съхранение на CO₂ са въведени подходящи системи за откриване на течове и е установен план за мониторинг;</p> <p>е. спазени са изискванията на Директива 2009/31/ЕО, вкл. относно проучването и експлоатацията на места за съхранение.</p> <p>Горните изисквания са по-детайлно установени съответно в раздели 5.11 и 5.12 от Приложение I към Делегиран Регламент (ЕС) 2022/1214 на Комисията,</p> <p>Б) За проекти за отопление/охлаждане:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прилагат се критериите по точки 1-4; 2. Точки 1-3 не се прилагат за инсталации за производство на топлинна енергия с обща номинална топлинна мощност под 2 MW и използващи газообразни горива от биомаса. 	
2.7.	Електроенергия и/или енергия за отопление/охлаждане от биомаса	Ако горепосочените критерии във връзка с енергия, генерирана от биомаса не са изпълнени, но мярката е свързана с производството на енергия от биомаса,	

		което е в съответствие с Директива (ЕС) 2018/2001, проектът може да бъде допустим, но финансовият посредник следва да го отчита с по-нисък коефициент за изменение на климата, както е посочено в точка 1.9 от Приложение 4 към Известието на Комисията относно насоките за проследяване на целите в областта на климата и околната среда по Програма InvestEU	
2.8.	Енергия за отопление/охлаждане от отпадна топлина	Примери за инвестиции: топлообменници, рекуператори, регенеративни пещи и горелки, ротационни регенератори, пасивните нагреватели за въздух, помпи, технологии за оползотворяване на топлина, спомагателни компоненти и оборудване.	
3.	Ресурсна ефективност и управление на отпадъците, насочено към смекчаване на изменението на климата		
3.1	На фаза разработване и производство от жизнения цикъл на продукта.	<p>А. Повишаване на експлоатационния срок, възможността за поправка, обновяване, повторна употреба и рециклиране на разработените/произведените продукти, в т.ч.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Очаквания срок на експлоатация на продуктите на дейността и на неговите съставни части и материали: колко дълго продуктите и материалите могат да бъдат използвани, чрез мерки като ресурсна ефективност, дълготрайност, функционалност, модулност, възможност за обновяване, лесно разглобяване и ремонт, вкл. наличие на информация за сервиси и резервни части. • Гарантиране, че продуктите на дейността могат да бъдат преработени, подготвени за повторна употреба или рециклирани, когато излязат от употреба (чрез мерки като дизайн, позволяващ 	<p>Оценката се основава на едно или повече от следните обстоятелства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оценка на жизнения цикъл (опростена, когато е приложимо), екологични декларации за продуктите³⁵ или сертификати за екодизайн/кръгова икономика (напр. сертификат Cradle2cradle), включително за демонстриране на въздействието на кръговия дизайн/производство и/или заместване на материали; - удостоверяване/сертификация от независим оправомощен субект, че съответният продукт/компонент попада в обхвата на специфичните за продукта правила/стандарт или друг приложим за

³⁵ За съответствие с EMAS

		<p>рециклиране, проследимост на материалите, съдържащи се в продуктите).</p> <ul style="list-style-type: none"> Прилагане на производствени процеси (и технологии), които намаляват отпадъците чрез затворен цикъл на материали и влагане на остатъци от производствения процес и странични продукти от други процеси (напр. чрез промишлена симбиоза, вкл. с друго предприятие) по начин, който надхвърля стандартната промишлена практика; обединяване на ресурси и оптимизирана логистика със същите цели. <p>Б. Използване на неопасни, многократно използвани, рециклируеми, проследими биологични и вторични суровини в процеса на разработване/производство и набавяне на суровини; намаляване на употребата на първични суровини, вкл. чрез използване на рециклирани материали; инвестиции, които заместват или водят до значително намаляване на рисковите вещества.³⁴ Всички материали или продукти трябва да отговарят на стандартите на ЕС или на международните, националните и специфичните за сектора стандарти.</p>	<p>съответния сектор стандарт за кръгова икономика или екологичен стандарт;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разрешение, регистрация, решение, отчет или счетоводна книга, както и информация предоставена на съответните компетентни органи (вкл. заявления за разрешение/регистрация или заявление за изменението им); програми за управление на отпадъците, изискващи се съгласно Закона за управление на отпадъците (вкл. от чл. 4 и 5 на ЗУО, включващи и тези, отнасящи се до съответните доставчици на суровини и/или материали) или Закона за опазване на околната среда; - договори, оферти или др. документи, доказващи доставката или използването на материали или суровини, предоставени или получени услуги. - техническа документация, съдържаща информация за продуктите характеристики; - преглед на кода на икономическа дейност на проекта/крайния получател. - описание и обосновка на проекта, бизнес план.
<p>3.2.</p>	<p>На етап използване на продуктите</p>	<p>Оптимизиране и използването им чрез:</p> <p>А. Удължаване на живота: Удължаване на живота на продукта или негови компоненти чрез: поддръжка, вкл. използване на прогнозиращи системи за поддръжка, насочени към удължаване на живота на продукта/актива³⁶, ремонт, продажба на резервни части, повторна употреба, обновяване, преработка, повторна употреба с друго предназначение на продукта.</p> <p>Примери за проекти/инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> - услуги по ремонт и поддръжка на продукти и системи; 	

³⁴ „рисково вещество“ означава всяко вещество, различно от активното вещество, което има свойството да причинява, незабавно или в по-далечно бъдеще, вредно въздействие върху хората, особено върху уязвимите групи, върху животните или околната среда, и което се намира в състава на биоцид или се образува в него в концентрация, достатъчна за съществуването на риск от такова въздействие (съгласно дефиницията в Регламент (ЕС) № 528/2012 на Европейския парламент и на Съвета)

³⁶ например, включващи интелигентно управление на данни и информационни системи.

		<ul style="list-style-type: none"> - обратна логистика, спомагаща за предоставяне на услуги по ремонт или поддръжка; - услуги чрез прогнозиращи системи за поддръжка, софтуер, инструменти и устройства за мониторинг на работата и състоянието на оборудването по време на обичайната му експлоатация, с оглед намаляване на вероятността от повреди; - доставка на резервни части извън обхвата на правните задължения, чрез управление на запасите от резервни части или с технологии за 3D печат. Екологичната цена на такова удължаване на живота следва да е подобрена в сравнение със ситуация на замяната на продукта от гледна точка на количеството необходима енергия и ресурси, генерирани отпадъци и замърсяване. <p>Б. Интензивна експлоатация: повишена интензивност на използване на продукта, предимно чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> - иновативни бизнес модели, напр. „продукт като услуга“, модел за варираща според потреблението цена (pay-per-use), абонаментни модели и модели за отдаване под наем/лизинг, модели за споделяне, връщане на депозити (напр. при връщане на отпадъци от опаковки), - повторна употреба, продажба на стоки втора употреба; <p>- дейности по отдаване под лизинг: отдаване/ползване на лизинг/под наем на продукти с дизайн съвместим с кръговата икономика³⁷; създаване на условия за връщане на продукт/актив в края на първия търговски цикъл на лизинга/наема с последващо обновяване/ремонт, за да се даде възможност за повторно отдаване под наем/лизинг за допълнителни търговски цикли на лизинга/наема в състояние на качеството „като ново “</p>	
--	--	---	--

³⁷ напр. с повишена издръжливост, модулност (взаимозаменяемост/приспособимост, вкл. на съставните части), улеснени разглобяване и ремонт;

		<p>Интензивната експлоатация не следва да води до несъразмерно скъсяване на живота на съответния продукт.</p>	
<p>3.3.</p>	<p>Възстановяване на полезността: извличане на стойност от продукти и материали във фазата след тяхното използване</p>	<p>Дейности по управлението на отпадъците и валоризацията на отпадъците след излизането от употреба, които (i) намаляват количеството (понякога и токсичността) на изхвърляните отпадъци или (ii) допринасят за възстановяване на наличните запаси от вторични суровини и намаляване на необходимостта от първични материали.</p> <p>Примери за проекти/инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Съоръжения (включително за производство или доставка) за сортиране и оползотворяване на потоци от неопасни отпадъци във висококачествени вторични суровини чрез процес на механична трансформация: <ul style="list-style-type: none"> - Използващи суровини от неопасни отпадъци, произхождащи от: разделно събрани при източника или смесени фракции; фракции от неопасни отпадъци, произхождащи от дейности по разглобяване и пречистване на излезли от употреба продукти; - Водещи до повишаване на съществуващата до момента специфична за инсталацията/производството степен на оползотворяване на материалите; - Наличие на ефективно управление на отпадъците; - Дейността превръща или дава възможност за превръщане на отпадъци във вторични суровини, които са подходящи за заместване на първичните материали в производствените процеси. <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиции в една или повече от следните технологии, вкл. производство и доставка: <ul style="list-style-type: none"> - Техника за повторна употреба и системи за повторна употреба; - Оборудване за събиране на отпадъци, позволяващо разделно събиране на всеки вид отпадък; 	

		<ul style="list-style-type: none"> - Техника за сортиране на материали, позволяваща сортиране на смесени отпадъци от леки опаковки, като например машини за отделяне на влакна от опаковки; сортиране на влакна; сортиране на метални опаковки с помощта на магнити, индукционни сепаратори или рентгенови лъчи; или сортиране на пластмасови опаковки по полимери (например отделяне на PET бутилки от други пластмасови съдове); - Оборудване за рециклиране на материали, използвано за механично рециклиране. <ul style="list-style-type: none"> • Дейности по подготовка за повторна употреба, обхващаща излезли от употреба продукти от сложни продукти като компоненти на излезли от употреба превозни средства или електрически уреди и електроника, включително принтери и касети, излезли от употреба текстилни изделия, които се подлагат на операции по оползотворяване, включително разглобяване, сортиране, проверка, почистване и поправка, така че да могат да бъдат използвани повторно без друга предварителна обработка. • Дейности, насочени към възстановяване на първоначалната употреба на ненужни (за съответния собственик) или излезли от употреба продукти или, в случай че те са изчерпали първоначалното си предназначение, към адаптивна повторна употреба чрез промяна на предназначението им. Продуктите не трябва да се използват повторно за дейности, които са вредни за климата или устойчивостта на околната среда, и следва да могат да бъдат оползотворени или рециклирани в края на експлоатационния си период. • Мерки, водещи до преобразуването на поне 50 % от теглото на обработените разделно събрани неопасни отпадъци във вторични суровини, които могат да включват: <ul style="list-style-type: none"> - Съоръжения за оползотворяване на материали (MRF), производствени технологии и мобилно оборудване, включващи ръчни, полуавтоматизирани и/или напълно автоматизирани механични процеси (разглобяване, разделяне, сортиране, раздробяване, 	
--	--	--	--

		<p>шредирание, рязане, технологии за последваща обработка и др.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инсталации за химическо рециклиране, включващи различни видове технологии и процеси (напр. деполимеризация, солволиза, газификация, пиролиза и др.); • Съоръжения за разглобяване и почистване на отпадъци от сложни, излезли от употреба продукти, като например автомобили, електроника и електрически уреди (вкл. разглобяване и почистване на отпадъци от охлаждащи и замразяващи уреди или кораби, с цел възстановяване на материали и/или подготовка за повторна употреба на компоненти, което води до: <ul style="list-style-type: none"> - Получаване на части и компоненти, които са подходящи за повторна употреба и резервни части; - Разделяне на неопасни и опасни фракции от отпадъци, подходящи за материално оползотворяване; - Премахване на опасни вещества, смеси и компоненти, които се съдържат в идентифицируем поток или са идентифицируема част от поток в рамките на процеса на третиране, които се предават на съоръжения, предназначени за надлежно третиране и обезвреждане на опасни отпадъци. • Проекти, които запазват ценността на потоците отпадъци (които преди това или обикновено се изхвърлят като отпадъци) и по този начин предотвратяват образуването на отпадъци, т.е. свързани са с оползотворяване на отпадъци с цел повторна употреба и рециклиране или прилагане на други стратегии за кръгова икономика 	
<p>3.4.</p>	<p>Дейности подкрепящи кръговата икономика: ИКТ/цифрови решения в дейности свързани с кръговата икономика</p>	<p>Финансирането е насочено към следните ИКТ решения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Системи за мониторинг, които позволяват значително да се удължи експлоатационният живот на активите чрез превантивно откриване на износване, неизправност и повреда на инфраструктурата и активите. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Софтуер, апаратура и устройства, които осигуряват идентификация, откриване и проследяване на материали, продукти и активи по веригите за създаване на стойност, за да се осигури достъп до структурирани данни, позволяващи обратна логистика и създаване на стойност. • Дейности за поддържане, системи за затворен цикъл и по-подробна и проверима информация за потребителите относно устойчивостта. • Инструменти за дизайн и дигитални прототипи за продукти, системи и конструкции, които дават възможност за значително подобряване на кръговите характеристики на активите чрез увеличаване на използването на рециклирани материали, намаляване на използването на критични суровини, подобряване на издръжливостта, възможностите за ремонт, преработка и рециклиране в края на жизнения цикъл. • управление на процеса на доставка на материали между различни оператори, включително в случаите, когато отпадъците на един оператор могат да бъдат източник на ресурси за друг; дигитални пазари за продукти или материали втора употреба и дейности, свързани със създаването на стратегия за промишлена симбиоза. 	
<p>4.</p>	<p>Устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси</p>	<p>4.1. Подобряване на водната ефективност и пестенето на вода: Проектите трябва да са фокусирани върху: i) намаляване на потреблението или ii) значително³⁸ намаляване на загубите в резултат на новия процес/технология. Примери за допустими проекти/инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> • технологии, които ще доведат до намаление на потреблението на вода с поне 10%; • въвеждане на процес на затворен цикъл във водните системи и на технологии по рециклиране на отпадъчните води; • Мерки за прецизно напояване; 	<p>Допустимостта може да бъде установена чрез:</p> <ol style="list-style-type: none"> а. листове с данни за продукта; б. сертифициране на сгради; в. съществуващо етикетирание на продукта в Съюза; г. сертифициране за съответствие с международни или секторни продуктови или секторни стандарти на ЕС или системи за управление на околната среда; д. документи за проектиране и разрешаване на строителството, издадени по реда на ЗУТ или съответно инвестиционни проекти и

³⁸ С поне 10%

		<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнение на мерки, произтичащи от съответствието със схема за сертифициране; • Разработване/въвеждане на план за управление на водите на ниво предприятие, който може да включва диаграми на водните потоци и баланс на водните маси на инсталациите и процесите в обхвата на икономическата дейност, определяне на цели за ефективност на потреблението на водите и прилагане на техники за оптимизиране на потреблението на водите, като например контрол на потреблението/използването на водата, повторно използване или рециклиране на технологичната вода, откриване и отстраняване на течове; • Събиране на отточните води за последваща употреба; • Повторно използване на отпадъчни води/пречистване на сиви води³⁹ за последващо повторно използване, в съответствие с приложимия регламент, например Регламент (ЕС) 2020/741 относно минималните изисквания за повторното използване на вода; • Природосъобразни решения или технологии с ниска степен на въздействие, интегрирани в сгради/съоръжения, предназначени да подобрят съществено опазването, ефективността, повторното използване на водата и намаляването на заустванията; • Системи за измерване или наблюдение на потреблението на вода, които дават възможност за наблюдение, оптимизиране и значително намаляване на потреблението на вода (включително системи допринасящи за намаляване на недостига на водата или пиковото потребление на вода) или значително намаляване на течовете; • Системи за измерване на качеството на водата; • Софтуер, апаратура и електронни устройства, които позволяват чрез управлението на качеството на водата да се подобри значително възможността за 	<p>технически проекти, изготвени в съответствие с посочения закон;</p> <p>е. разрешения, издадени в съответствие със Закона за водите, комплексни разрешителни или решения за оценка на въздействието на околната среда, издадени по реда на Закона за опазване на околната среда;</p> <p>ж. информация/доклади за резултатите от собствения мониторинг, осъществяван в съответствие с плана за мониторинг, одобрен от компетентните органи за издаване на съответните разрешения или решения по т. „е“ по-горе;</p> <p>з. или друго външно удостоверяване (напр. схема за сертифициране) или друг документ от трето независимо лице, удостоверяващ подобрение на ефективността на използване на водните ресурси или намаление на потреблението на вода;</p> <p>и. предоставения документ по горните точки следва да бъде придружен от описание на проекта или бизнес план.</p>
--	--	---	---

³⁹ По-слабо замърсени води

		<p>повторно използване на водата и да се намали значително генерирането на отпадъчни води;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ефективно използване на водата и технологии за пестене на вода в промишлени/търговски сгради или части от сгради. <p>4.2. Производство на технологии за управление на водите, за ефективност на водните ресурси и за повторно използване на вода.</p> <p>1) Производствени дейности, насочени към производството на оборудване, системи, машини, компоненти и софтуер за горепосочените дейности/инвестиции и/или за тези, посочени в точка 4.3 по-долу;</p> <p>2) Производствени дейности, насочени към производството на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Решения за наблюдение и картографиране за наблюдение на състоянието и защита на морските ресурси, като например кораловите рифове и рибните суровини; - Технология за дистанционно наблюдение, използвана за откриване, картографиране и проследяване на морското замърсяване, като например нефт и химически разливи, цъфтеж на водорасли и високи концентрации на суспендирани твърди вещества. <p>3) Производство на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кранове за вода за умивалници и крановете за вода за кухни - с максимален дебит от 6 литра/мин.; - душеве с максимален дебит 8 литра/мин.; - тоалетни, включително моноблокове, вградени блокове, тоалетни чинии и тоалетни казанчета - с максимален пълен обем на изплакване от 6 литра и максимален среден обем на изплакване от 3,5 литра; - писоари, използващи максимум 2 литра/писоар/час. Писоарите с пускане на вода за изплакване - с максимален пълен обем на изплакване от 1 литър ; - кухненски и санитарни водни арматури с ниско потребление на вода и енергия, които отговарят на 	
--	--	---	--

		<p>техническите изисквания, определени в Допълнение Д към Приложение I на Регламент (ЕС) 2021/2139 на Комисията.</p> <p>4.3. Контрол и управление на отводняването/дъждовните води/оттичането на водата в производствени съоръжения:</p> <p>Проектите следва да бъдат фокусирани върху значително подобряване на съществуващото положение в областта на отводняването, инфилтрацията на дъждовната вода и управлението на отточните води в обектите на предприятието.</p> <p>Примери за допустими проекти/инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Преминаване от комбинирани към разделни канализационни системи за отпадни води и дъждовни води; - Дренажни системи; - Задържаща инфраструктура за вода; - Мерки за контрол на оттичането с оглед подобряване на инфилтрацията; - Системи за събиране на дъждовна вода и системи за повторно използване на „сива вода“ с цел осигуряване на алтернативни водни ресурси. 	
<p>5.</p>	<p>Предотвратяване и контрол на замърсяването</p>	<p>Допустими инвестиции и проекти:</p> <p>а. Мерки или технологии, смекчаващи въздействието в крайния етап на производството/процеса, водещи до намаляване на емисиите на замърсители във въздуха, водите и почвите в следствие на икономически дейности, продукти, предоставяне на услуги и/или материали/компоненти.</p> <p>Тези инвестиции/проекти следва да доведат до намаляване на емисиите до нива на емисиите по-ниски от средната стойност на интервалите на съответните НДНТ-СЕН (BAT-AEL)⁴⁰ и са насочени към замърсителите, идентифицирани във връзка с основните екологични проблеми във всеки документ за BREF или НДНТ-СЕН (BAT-AEL) от приложимите</p>	<p>а. Комбинирани или други разрешителни, регистрации или решения по Закона за опазване на околната среда, разрешителни, регистрации, декларации, заявления, доклади, информация или други документи, издадени или представени в съответствие със Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси и Закона за чистотата на атмосферния въздух и наредбите по тяхното прилагане.</p> <p>б. Друго външно сертифициране (вкл. за съответствие със секторни стандарти) или друг документ от трето независимо лице,</p>

⁴⁰ <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference>

	<p>решения за изпълнение на Комисията за формулиране на заключения за НДНТ⁴¹. Когато липсва интервал на НДНТ-СЕН, а вместо това е посочена една-единствена стойност, равнищата на емисиите следва да са под тази стойност.</p> <p>б. Мерки и технологии, които намаляват химическото замърсяване⁴²:</p> <p>Мерките следва да доведат до замяна или съществено намаление на производството или употребата в процеси или продукти на следните вещества:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вещества, които самостоятелно или в смеси или в изделия са класифицирани като рискови вещества съгласно: <ul style="list-style-type: none"> - критериите, уредени в чл. 57 от Регламент (ЕО) № 1907/2006 (Регламента REACH) и са идентифицирани в съответствие с чл. 59 от същия регламент; - вещества с хронично въздействие върху човешкото здраве или околната среда от посочените в Приложение VI на Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и Съвета (Регламента CLP); - са определени като вещества със свойства, нарушаващи ендокринната система или други рискови вещества съгласно Регламент (ЕС) № 528/1021 на Европейския парламент и Съвета (регламента относно биоцидните продукти) • вещества, които самостоятелно или в смеси или в изделия, попадат в Приложения I или II от Регламент (ЕС) №2019/1021 на Европейския парламент и на Съвета (регламент относно устойчивите органични замърсители), с изключение на случаите вещества налични като следи от непреднамерен замърсител (по смисъла на регламента) 	<p>удостоверяващ намаление на емисиите на вредни вещества/замърсители или на химическото замърсяване.</p> <p>в. Информация, публикувана на интернет страницата на Европейската агенция по химикалите (ЕСНА)⁴³</p> <p>г. Предоставеният документ по горните точки следва да бъде придружен от описание на проекта или бизнес план.</p>
--	--	--

⁴¹ Приети на основание Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно емисиите от промишлеността

⁴² https://ec.europa.eu/environment/chemicals/index_en.htm ; <https://echa.europa.eu/legislation>

⁴³ <https://echa.europa.eu/legislation> ; <https://echa.europa.eu/information-on-chemicals>

		<ul style="list-style-type: none"> • живак и живачни съединения, техни смеси и продукти с добавен живак, съгласно определенията в чл. 2 от Регламент (ЕС) 2017/852 на Европейския парламент и на Съвета; • вещества, които самостоятелно или в смеси или в изделия, попадат в Приложения I или II от Регламент (ЕО) №1005/2009 на Европейския парламент и на Съвета относно веществата, които нарушават озоновия слой; • вещества, които самостоятелно или в смеси или в изделия, попадат в Приложение II към Директива 2011/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета (относно определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване); • вещества, които самостоятелно или в смеси или в изделия са посочени в Приложение XVII от Регламент (ЕО) № 1907/2006; • Отбелязани като строго ограничени химикали в Приложение I от Регламент (ЕС) 649/2012 (PIC Регламента). <p>в. Допустимите инвестиции/проекти, неизчерпателно обхващат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • инвестиции в техника, която намалява влошаването на състоянието или замърсяването, напр. плитка оран/обработка на почвата или механична (вместо химична) борба с плевелите; • инвестиции за значително намаляване или постепенно премахване на пестициди, торове и изкуствени антибиотици • инвестиции в системи, водещи до подобрене на качеството на въздуха; • инвестиции в решения, водещи до намаляване на емисиите на фини прахови частици във въздуха, напр. филтри. <p>г. Производство на оборудване или технологии, които предотвратяват или намаляват емисиите от "други дейности" над установените от закона норми (включително намаляване на шума), решения за проследяване или решения за възстановяване и</p>	
--	--	---	--

		<p>управление на схеми за обратно приемане на продукти в края на техния жизнен цикъл.</p>	
<p>б.</p>	<p>Производство на хранителни продукти и напитки на биологична основа (допринасящо за биологичното разнообразие)</p>	<p>А. Избор на съставки, за които практиките за първично производство подобряват биологичното разнообразие: Хранителният продукт или напитката се състои от поне 95% от теглото си от съставки, получени по начин, който подобрява биоразнообразието и доброто състояние на екосистемите (добавената вода и готварска сол не се вземат предвид), чрез спазване на следните изисквания: а. Производствените практики за съставките на растителна основа се класифицират в статистическата класификация на икономическите дейности, установена с Регламент (ЕО) № 1893/2006, с код на NACE A1.1 ("Отглеждане на едногодишни растения"), A1.2 ("Отглеждане на многогодишни насаждения") или A1.50 ("Комбинирано растениевъдно-животновъдно стопанство")⁴⁴, б. Производствените практики за съставките с животински произход се класифицират в статистическата класификация на икономическите дейности, установена с Регламент (ЕО) № 1893/2006, с код на NACE A1.4 ("Животновъдство"), A1.50 ("Комбинирано растениевъдно-животновъдно стопанство"), A3.11 („Океански и морски риболов“), A3.12 („Сладководен риболов“)⁴⁵ в. Дейностите по точки „а“ и „б“ допринасят за биоразнообразието в някои от посочените области:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Планиране; - Минимизиране на загубата или преобразуването на местообитания; 	<p>Допустимостта може да бъде установена чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> - По букви А и Б въз основа на документи предоставени от първичните производители и описание на проекта; - По буква В: въз основа бизнес план, етикетиране за биологично производство, информация от Регистъра на биологичното земеделие⁵⁰ към Министерство на земеделието и храните.

⁴⁴ Кодове по КИД 2008: А 01.1 Отглеждане на едногодишни растения; А 01.2 Отглеждане на многогодишни растения; А1.50 Комбинирано растениевъдно-животновъдно стопанство

⁴⁵ Кодове по КИД 2008: А1.4 ("Животновъдство"), А1.50 ("Комбинирано растениевъдно-животновъдно стопанство"), А3.11 („Океански и морски риболов“), А3.12 („Сладководен риболов“)

⁵⁰ <https://bioreg.mzh.government.bg/>

		<ul style="list-style-type: none"> - Осигуряване на пространство и ресурси за местните видове и биологичното разнообразие (местообитание, място за размножаване или гнездене, храна); - Управление на почвите; - Не се нанасят преки вреди на биологичното разнообразие; - Намаляване/избягване употреба на химикали; - Хидрологични фактори; - Пасища с благоприятно въздействие върху биологичното разнообразие. <p>Б. Избор на богати на протеини съставки, които намаляват въздействието върху биологичното разнообразие, като заместват богатите на протеини съставки, които имат силно отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие. Дейността трябва да отговаря на следните критерии:</p> <p>а. Включване на богата(и) на протеини съставка(и) със слабо отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие. Хранителният продукт или напитката се състои от:</p> <ul style="list-style-type: none"> - богата(и) на протеини съставка(и), представляващи най-малко 20 % от теглото му ⁴⁶ - комбинираното пряко и непряко използване на земята от съставката е средно под 10 m² на 100 g протеини в продукта⁴⁷. <p>б. Ограничаване на използването на богата(и) на протеини съставка(и) със силно отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие Хранителният продукт или напитката се състои от:</p> <ul style="list-style-type: none"> - богата(и) на протеини съставка(и), представляващи най-много 3 % от теглото му⁴⁸ - комбинираното пряко и непряко използване на земята от съставката не покрива изискванията по буква „а“. 	
--	--	---	--

⁴⁶ добавената вода и готварска сол не се вземат предвид

⁴⁷ Следните съставки се считат за автоматично съответстващи на условието: ядки; зърнено-бобови култури; птиче месо; овесени ядки; яйца; зърнени храни; ориз; фъстъци; грах; кореноплодни зеленчуци; пшеница и ръж; царевица; тофу (соя)

⁴⁸ добавената вода и готварска сол не се вземат предвид

		<p>В. Биологични земеделски или рибовъдни практики Инвестиции в нови или съществуващи дейности за устойчиво и/или биологично производство на първични култури и/или съществуващи дейности за устойчиво животновъдство (вкл. животновъдство и аквакултури), осъществявани от сертифицирани оператори, или в подкрепа на предприятия за преминаване към биологично и/или устойчиво сертифицирано производство, които не водят до преобразуване, фрагментиране или интензифициране на използването на природни местообитания (особено райони с висока стойност за биологичното разнообразие).</p> <p>Примери за проекти/инвестиции:</p> <p>а. преминаване към и поддържане на дейностите по биологично земеделие;</p> <p>б. практики за борба с вредителите - включително буферни ивици без пестициди, устойчиви на вредители култури, механичен контрол на плевелите и др;</p> <p>в. агроекологични практики и стандарти, определени в правилата за биологично земеделие, включително редуване на културите, смесено/многократно отглеждане;</p> <p>г. прецизно земеделие, включително план за управление на хранителните вещества, използване на иновативни подходи за свеждане до минимум на освобождаването на хранителни вещества, оптимално рН за усвояване на хранителните вещества, кръгово земеделие, прецизно отглеждане на културите за намаляване на вложените ресурси (напр. торове, вода, продукти за растителна защита), подобряване на ефективността на напояването;</p> <p>д. всяка друга селскостопанска практика, включена в Списъка на потенциалните селскостопански практики, които могат да бъдат подкрепяни чрез екосхеми⁴⁹;</p>	
--	--	---	--

⁴⁹ https://agriculture.ec.europa.eu/sustainability/environmental-sustainability/sustainable-agricultural-practices-and-methods_en

		<p>е. нетрадиционни земеделски култури, включително водорасли, протеини от насекоми, използвани за хранене на риби и животни.</p>	
<p>7.</p>	<p>Адаптиране към изменението на климата</p>	<p>Мерки/инвестиции за адаптиране към изменението на климата:</p> <p>7.1. По отношение на свързаните с климата опасности:</p> <p>А) Мерки във връзка със следните най-често наблюдавани опасности, свързани с климата (списъкът е индикативен):⁵¹:</p> <p>а. Температура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Остри: Горещи вълни; Горски пожари; • Хронични: Температурни промени (въздух, прясна вода, морска вода); температурни колебания. <p>б. Вятър:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Остри: Буря (вкл. (включително снежни виелици, прашни и пясъчни бури); • Хронични: Промени в режима на ветровете. <p>в. Води:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Остри: суша, наводнение (крайбрежно, речно, дъждовно, от подпочвени води); • Хронични: Промени в режима и вида на валежите (дъжд, градушка, сняг/лед); Изменчивост на валежите или хидрологична изменчивост. <p>г. Компактна маса:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Остри: Лавини; Свлачища • Хронични: Ерозия на бреговата линия; Ерозия на почвите. 	<p>Допустимостта може да бъде установена чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> - описание на проекта; - етикетирание или сертифициране на продукта; - техническа документация, вкл. технически спецификации или характеристики или листове с данни за продукта.

⁵¹ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/countries-regions/countries/bulgaria>

	<p>Б) Примери за проекти, вкл. опазване на помещенията, активите, процесите и веригата на стойност на крайния получател:</p> <ul style="list-style-type: none"> - динамични прозорци, автоматични щори и изместваща вентилация; - използване на материали с високо термично съпротивление, включително модернизиране на съществуващи сгради с изолационни слоеве, които компенсират лошите термични свойства на първоначалните строителни материали; - зелени покриви, специфично боядисване на покриви; - проектиране на сгради (включително прилагане на информационни технологии за оптимизиране на термалния комфорт; - решения за защита от наводнения, в т.ч. язовири, диги, канали, защита от бурни вълни и преградни съоръжения; - вентилационно охлаждане, пропусклива настилка, шлюзове, клапани против наводнения и строителни материали позволяващи вентилация (airbrick covers); - мерки за противопожарна готовност; - инвестиции в устойчивост спрямо състоянието на водите; - в областта на земеделието: култури, устойчиви на засушаване/нови сортове култури; съхранение на култури; аеропонно производство на култури; цифрови или други приложения за метеорологично и хидрологично наблюдение и прогнозиране; технологии за напояване под налягане с използване на спринклерни, капкови или други високоефективни системи за капково напояване; регулиране на температурата за добитъка, цифрови решения; - системи/продукти за ранно предупреждение и услуги за подпомагане на вземането на решения, дейности за готовност при бедствия; - подобро прогнозиране на бурните вълни; - информираност и анализ на адаптацията към климата; картографиране на климатичния риск; - цифрови или други приложения, свързани с горното. 	
--	---	--

		<p>7.2. Превенция и управление на риска от природни рискове, които не са свързани с климата: Примери: земетресения и рискове, свързани с човешката дейност (напр. технологични аварии), включително системи и инфраструктури за управление на бедствия.</p>	
<p>8.</p>	<p>Критерии за достъпност</p>	<p>Инвестиции за подобряване на достъпността на услугите, продуктите и инфраструктурите и за разработване на асистиращи технологии, както и за осигуряване на достъп до организацията и нейните помещения за клиенти и служители с увреждания и/или нарушена функционалност. Примери за инвестиции: а. Въвеждане или подобряване на функции за достъпност на основни технологии, продукти (напр. компютри, операционни системи, превозни средства, домакински уреди, телефони) и/или услуги, вкл. онлайн услуги, уеб съдържание и инфраструктури; б. Инвестиции на МСП/малки дружества със средна капитализация, които предоставят услуги за подобряване на достъпността (включително консултантски услуги), с цел да направят достъпни продукти и услуги, които съдържат елементи, възпрепятстващи тяхното използване или потребление от хора с увреждания и/или с нарушени функции; в. Разработване и внедряване на помощни технологии, включително базирани на роботика (напр. асансьори за инвалидни колички, адаптирани автомобили, стелажни системи, рампи, сензори и насочване при мълнии, тактилни устройства, звук, подписване и др.) или изкуствен интелект или други нови технологии; г. Подобряване на достъпа до съоръженията/активите на МСП/малките дружества със средна капитализация, напр. сгради и цифрови инструменти, включително уебсайтове и мобилни приложения за служителите (т.е. адаптиране на работните места) и клиенти с увреждания и/или с физически или умствени затруднения.</p>	<p>Съответствието с посочените изисквания се потвърждава, както следва:</p> <p>Описание на инвестицията, включително обосновка за съответствие с изискванията по настоящия раздел.</p>

<p>9.</p>	<p>Техническо съдействие и технически услуги в подкрепа на прехода към неутрална по отношение на климата и ресурсно ефективна икономика</p>	<p>Техническо съдействие и технически услуги, подкрепящи прехода на МСП и малки дружества със средна капитализация:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проектантски услуги, подкрепящи разработването на проекти за възобновяеми източници или • Технически услуги, които подкрепят подаването на документация и заявления за преминаване през процедури за получаване на решение, разрешително, регистрация или друг документ, издаден от министъра на околната среда и водите, изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по околна среда, изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, енергиен одитор, директор на Регионалната инспекция по околната среда и водите; директорите на басейновите дирекции; или друг компетентен орган или организация съгласно Закона за опазване на околната среда, Закона за водите, Закона за чистотата на атмосферния въздух, Закона за управление на отпадъците, Закона за енергийната ефективност, Закона за енергията от възобновяеми източници или друго приложимо законодателство в областта на околната среда, целящо да подпомогне подобряването на опазването на околната среда в дейността на крайния получател. 	<p>Съответствието с посочените изисквания се потвърждава, както следва: Договори, оферти или други документи, удостоверяващи предоставянето на посочените услуги.</p>
-----------	--	---	---